

Kultur

Björn Wiman: Bara ett nytt sätt att tänka kan hindra att vår civilisation går bankrutt

Foto: Hasse Holmberg/TT

Uppdaterad 2018-08-19 Publicerad 2018-08-19

Klimatförändringarna kräver inte bara att vi stoppar utsläppen av koldioxid, utan också att vi lyckas skapa nya relationer mellan ekonomi, politik, biologi, vetenskap och kultur. Björn Wiman möter ett exempel på Handelshögskolan i Stockholm.

Björn Wiman

Skriv ut

Rätta artikel

Spara artikel

Högst uppe under kupolen i biblioteket på Handelshögskolan i Stockholm snurrar en film om pengars förgänglighet. Det är konstnärerna Lina Selander och Oscar Mangiones

<https://www.dn.se/kultur-noje/bjorn-wiman-bara-ett-nytt-satt-att-tanka-kan-hindra-att-var-civilisation-gor-bankrutt/>

installation "Soli deo gloria" – Ära till Gud allena – som visar bilder, citat och filmsnuttar som kretsar kring makt och pengars fiktiva och flyktiga värde.

För de drygt 300 nya kandidatstudenterna som i veckan inleder sina studier i det svenska näringslivets främsta plantskola kan det möjligen komma som en överraskning att en platsspecifik konstillation med civilisationskritisk udd tillåts uppta en sådan dominerande plats i vinstmaximeringens högborg.

De lär dock snabbt vänja sig. Sedan 2102 driver Handelshögskolan en målmedveten satsning för att integrera konst och humanistisk kunskap med studierna i statistik, redovisning och finansiering. I skolans atrium finns flera stora installationer och de nya studenterna får alla bekanta sig med skolans imposanta styrelserum, där stränga män från det förflutna stirrar ner från dova oljeporträtt. Men inte bara – tar de fram sina mobiltelefoner kan de aktivera Bella Runes konstprojekt "Konsekvensanalys" som med hjälp av augmented reality-teknik sätter rummet i en ny kontext – ett försök till dialog med den kritik mot skolans gravt patriarkala arv som framkom i Linda Portnoffs och Jenny Lantz bok "179 år av ensamhet" häromåret.

[Läs mer: Ulf Danielsson: Förstår vi hur hotade vi är av klimatförändringarna?](#)

Blir man en bättre människa av att titta på konst? Det är inte säkert. Men Handelshögskolans rektor Lars Strannegård, som personligen har initierat och drivit konstprojektet, är säker på att man blir en bättre ekonom. De som utbildas på Handels kommer i många fall att få tongivande jobb och ett stort inflytande i näringslivet – och därmed även påverka samhället som helhet.

Jag träffade Lars Strannegård i veckan som gick, innan höstens nya studentkull ska ta den anrika byggnaden i besittning. Han talar med entusiasm om skolans framtid. Efter en sommar som gjort klimatfrågan till huvudämne i både SVT:s och SR:s partiledarutfrågningar har Handelshögskolans nya inriktning hamnat rätt i tiden. Strannegård förevisar ett stort fotoverk av konstnären Clay Ketter, en bild av förödelsen efter orkanen Katrina 2005 – en av de naturkatastrofer som kommer att bli både vanligare och kraftfullare i klimatförändringarnas spår.

[Läs mer: Sverker Sörlin: Är koldioxidutsläpp ett brott mot mänskligheten?](#)

Att just detta verk hänger där är inte en slump. När klimatforskaren Johan Rockström visar förstaårsstudenterna på skolan sina obönhörliga kurvor över den globala uppvärmningens acceleration är det en del i det systematiska arbete kring klimatförändringar och hållbarhet som är en del av utbildningen sedan flera år. I den utvidgade studieplanen deltar alla studenter under de första två åren i kurspaketet "Global challenges", som handlar om hur de blivande ekonomerna ska möta avgörande ödesfrågor som miljöfrågor och global jämlikhet. På skolan finns också Misum – ett tvärvetenskapligt center med ett trettiotal forskare som arbetar för att öka förståelsen för hållbara marknader. Nyckeln, skulle jag tro, till Handelshögskolans arbete med kultur och hållbarhet är att det inte har tillkommit som följd av en tvingande missiv uppifrån, utan att det är en organisk del av skolans utbildningsfilosofi.

Det står också i samklang med hur hela samhället måste förändras. Klimat- och hållbarhetsfrågor kommer i framtiden inte längre att kunna sopas undan med hjälp av svulstiga floskler från de stora bolagens avdelningar för corporate social responsibility. Klimathotet är en del av framtidens verklighet – till och med den bokstavliga basen för den. "Världen har problem, universitetet har avdelningar. Det fungerar inte längre", säger Lars Strannegård.

Klimat- och hållbarhetsfrågor kommer i framtiden inte längre att kunna sopas undan med hjälp av svulstiga floskler från de stora bolagens avdelningar för corporate social responsibility.

På så sätt sammanfattar han den omvandling av både vår värld och vår världsbild som pågår. Det är inga små justeringar det handlar om. De risker som klimatförändringarna utgår för mänskligheten kräver inte bara att vi lyckas stoppa utsläppen av koldioxid inom en mycket snar framtid, utan också att vi lyckas skapa nya relationer mellan ekonomi, politik, biologi, vetenskap och kultur. Hittills har disciplinära skillnader hindrat många goda lösningar – och att upplösa dessa gränser blir nödvändigt för att avvärja ett hot vars komplexitet överstiger alla de tidigare som människorna på jorden ställts inför. De gamla samhällsinstitutionerna är hopplöst otillräckliga. Vi behöver nya – och ett nytt sätt att se på världen.

Längst ner i Handelshögskolans bibliotek, rakt under den snurrande videon om penningvärdets väsen står ett itusågat bord från 1600-talet som användes för pengaväxling och utlån; ordet banca ligger till grund för ”bank”. Konstverket av duon Goldin Senneby har titeln ”Banca rotta” – när en penningväxlare eller utlånare blev konkursmässig var seden i norra Italien att bordet sågades sönder och blev banca rotta: bankrutt.

Varken detta eller de andra konstverken på Handelshögskolan kommer att hejda klimatförändringarna. Men mitt i det gamla tillväxttänkandets tempel blir det söndersågade bordet en påminnelse om både det finansiella systemets bräcklighet och om vår egen dödlighet – ett memento mori för en mänsklighet som nu kan vara på väg att göra civilisatorisk bankrutt.

[Läs fler av Björn Wimans krönikor om klimatfrågan](#), bland annat om att det är dags att tala högt om dem som vill tysta ner klimatförändringarna.

Detta är en opinionstext i Dagens Nyheter. Skribenten svarar för åsikter i artikeln.

Till toppen

Björn Wiman